

Денисенко Григорій Вячеславович,
провідний науковий співробітник НОЦ
Національної академії Служби безпеки
України, доктор філософії в галузі
права, старший дослідник

КРИМІНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВИХ ГАНТАНТІЙ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОХОРОНЮВАНОЇ ЗАКОНОМ ІНФОРМАЦІЇ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

Правовий режим охорони конфіденційної інформації в кримінальному провадженні є однією з ключових гарантій захисту приватної сфери особи та реалізації принципу верховенства права. Відповідно до ч. 2 ст. 8 Кримінального процесуального кодексу України, кримінальне провадження здійснюється на засадах законності, розумності, пропорційності та поваги до прав і свобод людини і громадянина [1, с. 28]. У цьому контексті охорона інформації, що охоплює професійну, службову та державну таємницю, виступає елементом належного функціонування системи правосуддя. Положення ст. 93 КПК України визначають засади збирання доказів, включаючи дотримання конфіденційності, а ст. 222 містить пряму заборону на розголошення відомостей досудового розслідування. Окремі гарантії захисту охоронюваної інформації закріплено також у ст. 162, 159–164, 84, 107 КПК України [1, с. 198].

Попри це, чинне процесуальне законодавство демонструє фрагментарність у регулюванні аналітичної діяльності слідчого та оперативного підрозділу, зокрема в контексті забезпечення інформаційної безпеки під час кримінального провадження. У науковій доктрині визнається, що кримінальний аналіз є практичним інструментом досудового розслідування, однак відсутність нормативного визначення його статусу породжує складнощі у правозастосуванні.

Як слушно зауважує М. А. Погорецький, аналітичний висновок має подвійну природу – водночас джерела фактичних даних і засобу формування доказів [7, с. 280].

На практиці органів досудового розслідування аналітична робота набуває дедалі більшого значення, особливо в умовах необхідності обробки великих масивів цифрової інформації. Проте результати такої діяльності, що оформлюються як

аналітичні довідки, не мають визначеного процесуального статусу [4, с. 9]. У зв'язку з цим, актуальним є підхід, запропонований Р. В. Білоусом, В. І. Васи́линчуком та О. В. Тараном, які розглядають кримінальний аналіз як специфічний різновид інформаційно-аналітичної діяльності, що включає ідентифікацію, структурування, верифікацію та оцінку кримінально значущих даних задля прийняття обґрунтованих процесуальних рішень [3, с. 135].

Однією з центральних проблем є правова невизначеність статусу результатів аналізу телекомунікаційної інформації (зокрема даних трафіку, геолокації тощо), що здобувається в порядку, визначеному статтями 159–166 КПК України. За відсутності в КПК поняття «аналіз інформації про зв'язок», слідчі змушені застосовувати правові субститути – доручення огляду (ст. 237 КПК) або залучення оперативного працівника як спеціаліста (ст. 71 КПК), що може поставити під сумнів допустимість таких доказів [3, с. 137].

Кримінальний аналіз має функціональну здатність забезпечити реалізацію процесуально-правових гарантій охорони конфіденційної інформації. Йдеться, зокрема, про: 1) правову ідентифікацію джерел конфіденційних відомостей; 2) оцінку допустимості використання таких даних у доказуванні; 3) виявлення ризиків втручання у приватну сферу особи на стадії ініціювання слідчих або негласних дій [5, с. 218].

Проблематика аналітичного висновку як процесуального документа розглядається також у працях В. П. Шибіко, О. М. Костенка, Л. Д. Удалової, О. Ю. Бусол, В. І. Васи́линчука, С. В. Тіхонова та ін. Вони акцентують на тому, що в умовах цифровізації саме аналітичні інструменти здатні забезпечити ефективний процесуальний контроль над інформаційними потоками, які включають чутливу інформацію [4, с. 12].

Юридичним підґрунтям для визнання аналітичного висновку доказом є ч. 2 ст. 84 КПК України, згідно з якою письмовими доказами визнається будь-яка зафіксована в письмовій або електронній формі інформація, що має значення для кримінального провадження. Таким чином, за умови процесуально належного оформлення, аналітичний висновок має підстави кваліфікуватися як документ – письмовий доказ у розумінні КПК [1, с. 210].

З огляду на викладене, вбачається необхідність системного оновлення процесуального законодавства в частині нормативного закріплення інституту кримінального аналізу. Передусім доцільно передбачити дефініцію цього поняття у КПК України, визначивши його зміст, функції та суб'єктів. Паралельно необхідно надати аналітичному висновку процесуальний статус джерела доказів – шляхом внесення відповідних змін до ст. 84 КПК України [9, с. 365].

Також доцільно доповнити ст. 40 та ст. 41 КПК України прямим закріпленням повноважень слідчого і прокурора щодо доручення оперативним підрозділам складання аналітичних висновків у межах доказової діяльності. У зв'язку з цим, обґрунтованим є запровадження нормативно визначених індикаторів оцінки ризику доступу до охоронюваної інформації, які враховують особливості дотримання ст. 162 КПК України [1, с. 214].

Водночас нагальною є потреба у впровадженні методологічно обґрунтованого підходу до правової ідентифікації категорій чутливої інформації у практиці досудового розслідування, з урахуванням вимог цифрової трансформації кримінального процесу. Такі заходи сприятимуть не лише підвищенню ефективності слідчої діяльності, але й зміцненню легітимності кримінального провадження в цілому.

У підсумку, кримінальний аналіз має бути розглянутий не як допоміжний інструмент, а як інституційно самостійний елемент системи процесуально-правових гарантій, спрямованих на збереження охоронюваної законом інформації. Його нормативна інституалізація повинна стати логічним кроком у напрямку модернізації кримінального процесуального законодавства в умовах інформаційної епохи.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Київ : Паливода А. В., 2024. 432 с.
2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. Київ : Офіц. вид., 2023. 64 с.
3. Білоус Р. В., Василичук В. І., Таран О. В. Використання методів кримінального аналізу під час оперативного провадження та досудового розслідування.

Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2021. № 1 (118). С. 131–142.

4. Василянчук В. І., Погорецький М. М., Тіхонов С. В. Аналітичний висновок у оперативно-розшуковій діяльності та кримінальному процесі. Вісник кримінального судочинства. 2023. № 1–2. С. 8–18.

5. Школьніков В. І. Кримінальний аналіз як засіб виявлення корупційних злочинів / наук. кер. Калиновський О. В. // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : зб. матеріалів наук. конф. (Харків, 2017 р.). Харків : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 217–219.

6. Білоус Р. В. Кримінальний аналіз в діяльності правоохоронних органів України // Удосконалення механізму правового регулювання суспільних відносин з урахуванням зарубіжного досвіду : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 1 черв. 2020 р.) / відп. ред. О. Ю. Бусол. Київ : Ліра-К, 2020. С. 20–22.

7. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі. Харків : Арсіс ЛТД, 2007. 576 с.

8. Погорецький М. А. Документ в оперативно-розшуковій діяльності // Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. Т. VI: Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). Київ : Атіка, 2010. С. 223–225.

9. Розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності : навч. посібн. / за ред. проф. М. А. Погорецького. Київ : Алерта, 2025. 376 с.

Кіреєва Ольга Сергіївна,

доцент кафедри спеціальних дисциплін
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
кандидат психологічних наук, доцент

РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ: ДОСВІД, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

У період повномасштабної збройної агресії РФ проти України роль кримінального аналізу як складової аналітичної